

İNTERNET GAZETELERİNDE CEVAP VE DÜZELTME HAKKININ KULLANIMINDA YAŞANAN SORUNLAR¹

Dr. Öğr. Üyesi Kemal Cem BAYKAL²

ÖZET

Cevap ve düzeltme hakkı (tekzip), bireylerin kendileriyle ilgili yayınlar konusunda, aynı araçtan yararlanarak düşüncelerini açıklama olanağını sağlamak için kabul edilen bir haktır. Bu hakkın amacı, basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasına engel olmaktır. Cevap ve düzeltme hakkının “kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması” veya “kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması” hallerinde tanınacağı hususu, Anayasanın 32. maddesinde hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de basın ve radyo-televizyon alanını düzenleyen Kanunlarda cevap ve düzeltme hakkı güvence altına alınmıştır. 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanununun 9. maddesi ilk zamanlarda cevap ve düzeltme hakkına olanak tanıırken, 2014 yılında yapılan değişiklikle bu hak Kanundan çıkarılmıştır. Bu durum, internetin süreli bir yayın, yani cevap ve düzeltme hakkının kullanılmasına olanak tanıyan bir mecra olduğu göz önünde bulundurulduğunda, temel bir kişilik hakkının ortadan kaldırılması anlamına gelmekle birlikte Anayasanın 32. maddesiyle de çelişmektedir. Ayrıca, 5651 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan Yönetmelikte halen cevap ve düzeltme hakkının bulunması, hukukta normlar hiyerarşisine aykırılık teşkil etmektedir. Bunun yanı sıra, uygulamada da birtakım sorunlar mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Cevap ve Düzeltme Hakkı, İnternet Gazeteleri, İnternet Gazeteciliği, Basın, İnternet Hukuku.

¹ Bu Makale, 27-29 Nisan 2019 tarihleri arasında Kemer-Antalya’da düzenlenen ASEAD 5. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sunulan bildiriden geliştirilmiştir.

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü, kebaykal@comu.edu.tr

ISSUES IN THE USE OF THE RIGHT TO REPLY AND RECTIFICATION OF INTERNET NEWSPAPERS

ABSTRACT

The right to reply and rectification is an accepted right to enable individuals to express their opinions on publications related to them, using the same media. The aim of this right is to prevent misusing of the freedom of press. The right to reply and rectification is guaranteed by Article 32 of the Constitution and can be used in case if mass media damage people and effect themselves respect and also broadcast unreal news about people. In this context, the area of the press and the radio and television in Turkey is regulated by Acts which are guaranteed the right to reply and rectification. Also in the year of 2007 the Act numbered 5651 came into force and regarded the right to reply and rectification but this right has been repealed by the amendment in 2014. Considering that the internet is a periodical and so it's possible to use the tight to reply by internet, means the elimination of a basic personal right. This also contradicts the Constitution. In addition, a By-Law based on Act numbered 5651 still includes the right to reply and rectification which is not appropriate for the hierarchy of law. Moreover, there are some problems in implementations.

Keywords: The Right To Reply And Rectification, Internet Newspapers, Internet Journalism, The Press, Internet Law.

GİRİŞ

Cevap ve düzeltme kavramını, kişilerin, kendileri hakkında çıkan yalan haberler veya kişilik haklarına saldıran yayınlara karşı, aynı yayın organını kullanarak açıklama yapma ve kamuoyunu bilgilendirme hakkı olarak tanımlamak mümkündür. O halde, cevap ve düzeltme hakkı, kişiler hakkında herhangi bir kasıt güdülmeden yayınlanan yanlış bilgileri düzeltmeye olanak veren bir hak olmasının yanı sıra, ifade özgürlüğünün bilerek kötüye kullanılması sonucunda ortaya çıkan zararları giderme amacı taşımaktadır.

Çalışmanın bakış açısını, kökeni liberal düşünörlere dayanan ancak Liberal Kurama göre basına daha geniş bir sorumluluk yükleyen Toplumsal Sorumluluk Kuramı oluşturmaktadır. Bu Kurama göre (Siebert/Peterson /Schramm, 1984: 93-94), basına atfedilen özgürlük, “etkin özgürlük” olarak adlandırılmaktadır. Etkin özgürlük, dışarıdan gelen baskılara karşı özgür olmayı savunurken, aynı zamanda da bir amacı gerçekleştirmek için özgür olmayı amaçlamaktadır. Basın, bütün baskılara karşı özgürdür; ancak, bu mutlak bir özgürlük değildir.

Yukarıdaki tanıma bakarak, bir amacı gerçekleştirmek için özgür olmayı “kamu yararı” için özgür olmak olarak anlamak mümkündür. Buradan yola çıkarak, cevap ve düzeltme hakkı bakımından düşünüldüğünde, basının cevap hakkına yol açacak yayınlardan mümkün olduğunca kaçınması, cevap hakkının doğmasına yol açacak yayınlar yapıldığında ise, bu hakkın ivedilikle kullanılmasının sağlanması gerekmektedir. O halde, cevap ve düzeltme hakkının kullanılmasında basına büyük sorumluluk düşmesinin yanı sıra, hukukun da bu hakkın kullanımını güvence altına alması gerekmektedir.

Bu çalışmada, cevap ve düzeltme hakkının önemli bir kişilik hakkı olduğu varsayımından yola çıkılarak, Türkiye’de internet gazetelerinde bu hakkın kullanımı ve yaşanan sorunlar 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (R.G. 23.5.2007 / Sayı: 26530) çerçevesinde incelenmiştir. İnternet mecrası, internet gazeteleri ile sınırlandırılmıştır. İnternet gazetelerinden anlaşılması gereken, basılı gazetelerin internet uzantılarının yanı sıra yalnızca internette çıkan ve basılı olmayan gazetelerdir.

Çalışma üç başlıktan oluşmaktadır. İlk başlıkta “cevap ve düzeltme” kavramı çeşitli yönleri ve kısa tarihçesiyle birlikte açıklanmış olup, ikinci başlıkta 5651 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 2007 yılından, Kanunda cevap ve düzeltme hakkı bakımından önemli bir değişikliğin yapıldığı 2014 yılına kadar geçen dönem üzerinde kısaca durulmuştur. Son başlıkta ise, 2014 yılında Kanunda yapılan değişikliğin yol açtığı sorunlar beş alt başlık çerçevesinde etraflı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

1. CEVAP VE DÜZELTME HAKKI KAVRAMI

Cevap ve düzeltme hakkı, ifade özgürlüğünün kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla özellikle Batılı demokrasilerin büyük çoğunluğu ve Türkiye tarafından kabul edilmiş bir hak³.

Cevap ve düzeltme hakkı yalnızca süreli/dönemsel yayınlar için öngörülen bir düzenlemedir. Süresiz yayınlarda, örneğin kitap ya da el broşürü gibi basılı yayınlarda cevap ve düzeltme hakkı kullanılamaz (Ongun, 2010: 131). Yine benzer şekilde, sinema eserlerinde de cevap ve düzeltme yayınlamak mümkün olamamaktadır.

Cevap hakkı, bir süreli yayında, haklarında haysiyet ve şeref dokunan veya menfaati bozan veyahut kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı hakaretler, düşünceler ve sözlerle açık veya kapalı olarak kendilerinden söz edilmiş kimselerin, yayınlanan yazı hakkındaki okuyucuların bilgisine sunmayı menfaatleri gereği saydıkları cevap ve düzeltmelerini, süreli yayının çıkacak olan en yakın sayısında bastırma hakkından ibarettir (Dönmezer, 1976: 315).

Bu durumda, süreli yayınlar bakımından, kişilere cevap hakkı doğmasının üç koşulu olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar, gerçeğe aykırı yayın, menfaati bozan yayın ile şeref ve haysiyete dokunan yayınlardır (Özek, 1978: 98).

Diğer bir tanıma göre, cevap ve düzeltme hakkı, basın mesleği dışında kalanların, kendileriyle ilgili yayınlar konusunda, aynı araçtan yararlanarak düşüncelerini açıklama olanağını sağlamak için kabul edilen bir haktır. Bu hakkın amacı, basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasına engel olmaktır (Özek, 1978: 94).

³ Buna karşın, Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) yayınlara karşı cevap hakkı kabul edilmiş değildir. İngiltere’de de, cevap hakkı genel bir kural olarak hükme bağlanmamıştır (bkz. İçel, 2018: 214 vd.). Ancak, 1852 tarihli *Defamation Act* ile yazara özür dileme, hakkında yayın yapılan kişiye de cevabını yazarın uygun bulunduğu koşullarda yayınlama imkânı getirilmiştir (Dönmezer/Bayraktar, 2013: 355).

Basın özgürlüğünün kötüye kullanılması karşısında adli kovuşturma ve hakaret veya sövmeden dolayı ceza kovuşturması mağdur yönünden doyurucu değildir. Bu nedenle, büyük bir yayın aracına sahip olan gazeteciyle, bu araçtan yoksun bulunan bireyin durumunda bir eşitlik kurmak adaletin gereğidir. İşte bu eşitliği cevap hakkı sağlar. (Dönmezer, 1976: 315-316). Farklı bir ifadeyle belirtmek gerekirse, kendisine yönelik ifadelerden zarar gören bir kişinin adli kovuşturma veya ceza kovuşturması talebinde bulunması ile cevap ve düzeltme hakkını kullanması birbirinden farklı haklardır ve bu haklar birbirleri yerine ikame edilmez.

Cevap ve düzeltme, kamu çıkarlarıyla da uyumlu bir haktır. Çünkü bu yolla, habere konu olanın da alenî forumda sesini duyurması olanağı sağlanarak halkın doğruyu öğrenme gereksinimi sağlanmış olur. Cevap ve düzeltme hakkının birey ve kamu ile ilgili bu iki yönü, bu hakkın bir yandan kişilik haklarının kapsamına giren, diğer yandan ise kamuoyunun oluşmasına katılma anlamına gelen bir kavram olduğunu göstermektedir (İçel, 2018: 213). O halde, cevap ve düzeltme hakkı, basının en önemli işlevlerinden birisi olan “kamunun bilme hakkı”nın yerine getirmesine de katkı sağlamaktadır.

Kişilik haklarına yönelik tehlikeler, ancak ilgiliye, hakkındaki haber yayınlanır yayınlanmaz, aynı basın organında, alenî forum biçiminde cevap ve düzeltme hakkı tanınması ile önlenir. Cevabın gecikmeli olarak yayınlanması ya da başka bir basın organında çıkması halinde sözü geçen tehlike tam olarak önlenmiş olmaz (İçel, 2018: 212). Ayrıca, basın rejiminde cevap metninin ihlâlê konu olan yazıyla benzer uzunlukta olması, gazetenin aynı sayfa ve sütununda aynı puntolarla yayınlanması hususları da mağdur kişilerin, ihlâlde bulunanların karşısına eşit olanaklarla çıkmalarını sağlamaktadır.

Şunu da belirtmek gerekir ki, cevap ve düzeltme hakkının sınırsızlığı da bir hakkın kötüye kullanılmasıdır ve basın özgürlüğünü sınırlayıcı bir nitelik taşır (Özek, 1978: 95). Bu nedenle, basın rejiminde, cevap metninin ihlâlê konu olan yazıdan uzun olamayacağı ve suç unsuru içermeyeceğini düzenleyen hükümler de mevcuttur.

Cevap ve düzeltme hakkının tarihsel kökeni 1789 Fransız İhtilâlidir. Şöyle ki, ihtilâli izleyen yıllarda siyasî fikir mücadelesi ortamı içinde basın özgürlüğü kötüye kullanılmaya başlanmış ve basında çıkan iftira niteliğindeki suçlamalara cevap verilememe tehlikesi belirmiştir. Bu tehlikenin farkına varan Milletvekili Dulauare, 1799 yılında Meclise düzeltme hakkının yasal yollarla kişilere tanınması önerisinde bulunmuş ancak bu öneri reddedilmiştir. Düzeltme hakkı, 1822 Fransız Basın Kanunu tarafından kabul edilmiş ve bu hakkın ilk yasal kaynağı oluşmuştur. Ülkemizde de, basın hukukunun ilk yasal kaynakları olan 1864 Matbuat Nizamnamesi (m.8 ve m.12) ile 1877 Matbuat Kanunu (m.18), cevap ve düzeltme hakkını tanıyarak 1822 Fransız Basın Kanununun esaslarını yansıtmışlardır (İçel, 2018: 214). Söz konusu hak, Türkiye’de ilk kez 1961 Anayasası ile “anayasal hak” olarak tanınmış olup 1982 Anayasasıyla da bu durum devam etmektedir.

Günümüzde, taraf olunan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) dolayısıyla Türkiye üzerinde bağlayıcılığı bulunan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de cevap ve düzeltme hakkının ifade özgürlüğünün önemli bir unsuru olduğunu benimsemektedir (Cankaya/Yamaner, 2012: 137).

2. 23.5.2007 TARİHİNDE 5651 SAYILI KANUNUN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ VE İNTERNET YAYINLARINDA CEVAP VE DÜZELTME HAKKININ GÜVENCE ALTINA ALINMASI

İnternet gazeteciliği (*internet journalism*), internetin gelişmesi ile 20. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan bir gazetecilik türüdür. Klâsik yazılı-basılı gazeteciliğin yanında, internetteki haber portallarının web sayfaları aracılığı ile ortaya çıkan bu gazetecilik türü ilk başlarda yeni bir gazete türü değildi ve basılı gazetelerin internet yolu ile sunulduğu bir nitelik sunuyordu. Ancak, zamanla yaşanan değişim sonucunda hem basılı gazetelerde yayınlanamayan bazı haberler internette özgürce yayınlanmaya başlamış ve internet gazetelerinin ayrı muhabir ve yönetmenleri de oluşmuştur (Aziz, 2008: 74).

2000'lerin ilk yıllarında yaşanan değişim, 2010'lu yıllardan itibaren iyice keskinleşmiş ve basılı gazetelerin internet uzantılarının yanı sıra bağımsız internet haber portallarının sayısı artmış ve hatta Vatan, Habertürk gibi kimi büyük ana-akım kuruluşlar, zamanla basılı gazetelere son verip yalnızca internet ortamından yayın yapmaya başlamışlardır. Bugün, Türkiye'de yayın yapan binlerce internet gazetesinin varlığından söz etmek mümkündür.

Türkiye'de 1990'lı yılların ortalarında başlayan ve 2000'li yıllarda gelişen internet yayınlarını düzenlemek amacıyla uzun süre herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır. Bu alanda çıkarılan ilk Kanun, 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun olmuştur. Söz konusu Kanun, zaman içerisinde yapılan çeşitli değişikliklerle halen yürürlükte bulunmaktadır.

5651 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren yaklaşık yedi yıl boyunca cevap ve düzeltme hakkı, Kanunda sayılan haklar arasında yer almıştır. Buna göre, Kanunun 9. maddesi "İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Cevap Hakkı" başlığını taşımakta ve ilk fıkrada şu hüküm yer almaktadır: "*İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır*". Maddenin diğer fıkralarında ise, içerik veya yer sağlayıcısının⁴ talebi reddetmesi durumunda mağdur kişinin başvurabileceği yargı yolunu düzenlemektedir. Buna göre, yargı kararını yerine getirmeyen veya süresinde yerine getirmeyen sorumluların altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hükmü de mevcuttur (m.9/4).

⁴ Yer sağlayıcısı kavramı yeterince açık değildir. Ancak, bu kavramı sadece teknik olarak başkalarına ait web sitelerini barındıran, yani webhosting hizmeti veren araçlar, üçüncü kişilerin içerik oluşturmasını sağlayan Twitter, Facebook, Youtube gibi araçlar veyahut Google, Bing gibi arama motorlarının tümü olarak değerlendirmek mümkündür. İçerik sağlayıcı ise internet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir. Yani, içerik sağlayıcı, bizzat içeriği oluşturan süjedir (bkz. Aliyev, 2018: 278, 282 vd.).

Kanaatimizce, internet yayıncılığı bakımından kanunsuz geçen 10 yıldan fazla süre göz önünde bulundurulduğunda 2007 yılında çıkarılan Kanunun cevap ve düzeltme hakkını tanıması olumlu bir gelişme olmuştur. Bununla birlikte, sakıncalı içeriğin yayından çıkarılması da talep edilebilecektir. Cevap ve düzeltme metnini yargı kararına rağmen yayınlamayan veyahut süresi dâhilinde yayınlamayan sorumlulara hapis cezası verilmesi hususu da, o dönemde, bu hakkın kanun koyucu tarafından ne kadar önemsendiğinin de göstergesidir. Cevap ve düzeltme hakkı yedi yıl boyunca, mağdur kişiler tarafından etkin olarak kullanılmış, cevap ve düzeltme metinleri internet gazetelerinin görünür kısımlarında bir hafta süreyle yayınlanmıştır.

Olumlu yönlerine rağmen, bu dönemde Kanunda birtakım noksanlıklar da mevcuttur. Cankaya/Batur Yamaner'in (2012: 272-273) de belirttiği üzere, Kanunun hangi durumların cevap hakkı doğuracağını açık ve ayrıntılı bir biçimde belirtmediği görülmektedir. Kişilerin, içerik nedeniyle haklarının ihlâl edildiğini iddia etmeleri yeterli görülmüştür. Bu düzenleme, kişilerin haklarını korurken içerik ve yer sağlayıcısının ifade özgürlüklerini belirsiz sınırlamayla kısıtlamaktadır.

3. 5651 SAYILI KANUNDA 6.2.2014 TARİHİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİK VE ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Bir önceki kısımda da belirtildiği üzere, 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinin başlığı "İçeriğin yayından çıkarılması ve cevap hakkı" iken 6.2.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6518 sayılı Kanunun 93. maddesiyle "İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" olarak değiştirilmiştir.

Başlıkta yapılan değişikliğin yanı sıra, 9. maddenin ilk fıkrası da şu şekilde değiştirilmiştir: "*İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de isteyebilir*".

Maddenin diğer fıkralarında ise içerik sağlayıcısı veya yer sağlayıcısı tarafından, içeriğin yayından çıkarılması isteminin kabul edilmemesi durumunda başvurulacak hukukî yollar belirtilmektedir. Söz konusu düzenlemede, cevap ve düzeltme hakkının 9. maddenin içeriğinden tamamen çıkarıldığı görülmektedir.

İçel'e (2018: 529) göre, daha etkin bir tedbir olan erişimin engellenmesi yoluyla internet ortamında kişilik hakları saldırıya uğrayanların korunmasına ağırlık verilse de, kişilik hakları saldırıya uğrayan kişinin ayrıca cevap ve düzeltme hakkını kullanmasına da olanak verilmeliydi.

Kanaatimizce de, her ne kadar kişilik haklarına saldırı durumunda erişim engeli yoluyla saldırıyı giderme anlayışına ağırlık verilse de cevap ve düzeltme hakkının Kanundan çıkarılması yerinde bir düzenleme olmamıştır. Kaldı ki, saldırı durumunda sakıncalı içeriğin yayından çıkarılması uygulaması Kanunun önceki halinde de mevcuttur.

Buradaki yenilik, sakıncalı içeriğe yargı kararıyla erişim engeli getirilebileceğinin kabul edilmesidir. Cevap ve düzeltme hakkının Kanundan çıkarılmasının yerinde bir düzenleme olmadığı hususu ve bu bakımdan ortaya çıkan sorunlar, aşağıda beş alt başlık çerçevesinde tartışılmıştır.

a) “Sürelî Yayın” Kavramı Bakımından Değerlendirme

Çalışmanın ilk başlığında, cevap ve düzeltme hakkının ancak süreli yayınlarda kullanılabileceğinden bahsedilmişti. Bu bağlamda süreli yayın kavramının tanımlanmasında fayda bulunmaktadır.

Sürelî yayın, 5187 sayılı Basın Kanununda (R.G. 26.6.2004 / Sayı: 25504) tanımlanmış bir kavramdır. Buna göre, “*belli aralıklarla yayınlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansı yayınlarına*” süreli yayın denilmektedir (m.2/1-c).

Bir süreli yayının temel unsuru “süreklilik” ve “bağımsızlık” koşuludur. Süreklilik, bir yayının belli aralıklarla yayınlanması anlamına gelmektedir. Bağımsızlık koşulu ise, basılmış eserin her sayısının diğer sayılarından bağımsız olmasıdır (İçel, 2018: 174-175). Farklı bir ifadeyle belirtmek gerekirse, bağımsızlık koşulu, süreli bir yayının her nüshasının içerik olarak diğer nüshalardan farklılık arz etmesidir.

Basılmış günlük gazeteler, haftalık veya aylık dergiler göz önünde bulundurulduğunda internet gazeteleri, saatler hatta dakikalar içerisinde güncellenen bir yapıya sahiptir. Bu bakımdan, internet gazetelerini saatlik veya dakikalık süreli yayın olarak adlandırmak pek de yanlış olmayacaktır. İnternet gazetelerinin çok kısa aralıklarla güncellenmesi, bu yayınların içeriğini değil bir önceki güne, birkaç saat öncesine göre büyük oranda farklılaştırmakta yani bağımsızlaştırmaktadır. Bir internet gazetesinin sabah saatlerinde yayınladığı içerik, akşam saatlerine gelindiğinde büyük ölçüde değişmiş olmaktadır. Bu durumda, kanaatimizce, internet gazeteleri için süreklilik ve bağımsızlık koşullarından söz etmek mümkündür. Ancak, 5187 sayılı Basın Kanunu’ndaki tanıma bakıldığında, bir eserin “süreli yayın” olarak kabul edilebilmesi için süreklilik ve bağımsızlığın yanı sıra basılmış eser olma koşulu da aranmaktadır. Dolayısıyla, dijital ortamda yayınlanan ve basılmış eser kategorisine girmeyen internet gazeteleri, bu tanıma göre süreli yayın olarak kabul edilemez ve Basın Kanunu tarafından korunamaz.

Burada üzerinde durulması gereken esas husus, internet gazetelerinin süreli yayın olarak kabul edilip edilmemesi veya Basın Kanunu kapsamında değerlendirilemeyeceği konuları değildir. Temel nokta, bu gazetelerin teknik olarak cevap ve düzeltme hakkını kullanmaya imkân tanıyıp tanımamasıdır. Kanaatimizce, internet gazeteleri, 24 saat yayın halinde olduğundan ve dolayısıyla süreklilik arz ettiğinden, bu mecrada cevap ve düzeltme hakkının kullanılabilmesi son derece mümkündür. Keza, 2007 yılından 2014 yılına dek geçen sürede bu hak, internet gazetelerinde birçok kez kullanılmıştır. Farklı bir ifadeyle belirtmek gerekirse, Basın Kanunu’nda tanımlanan süreli yayın tanımına uymasa da, internet gazetelerini kendi mecrasında sürekli güncellenmeye ve hıza dayalı doğası dolayısıyla “süreli dijital yayın” olarak kabul etmek mümkündür.

Oysa sinema filmi ve kitap gibi birbirinden farklı mecralardaki iletişim araçlarında cevap ve düzeltme hakkının kullanamamasının nedeni, bu araçların bir defaya mahsus olarak kamuya sunulmaları ve süreklilik arz etmemeleridir. İnternet gazeteleri için ise böyle bir durum söz konusu değildir.

b) Kişilik Hakkı İhlâli Bakımından Değerlendirme

Oluşan zararın giderilmesi bakımından derhal bir tamir hakkı veren cevap hakkı, temel kişilik haklarından (Dönmezer, 1976: 315-316). Basın yoluyla kişilik haklarının ihlâlinde, hak sahibinin en önemli arzusu, kamuoyunda kendisi ile ilgili oluşan yanlış bilgi ve kanının ortadan kaldırılmasıdır (Kılıçoğlu, 2013: 513).

Daha önce de belirtildiği üzere, Dönmezer'in (1976) düşüncesinden yola çıkarak, basın özgürlüğünün kötüye kullanılması karşısında adli kovuşturma ve hakaret veya sövmeden dolayı ceza kovuşturmasının mağdur yönünden doyurucu olmadığını söylemek mümkündür.

Basının kendisine tanınan özgürlüğü kötüye kullanarak kişilere verdiği zararların önlenmesi ve ortadan kaldırılması için, yaptırımların yeterli olmadığı görülmüştür. Çünkü bir kimse hakkında basında yer alan yanlış suçlama ve haberleri yüzbinlerce kişi duyacaktır. Buna karşılık, bu haberler yüzünden gazetecinin mahkûm edildiğini pek az kişi duyacak, hatta duysa bile, iftiraya uğrayan kişiye kuşku besleyecek ve ondan nefret etmeye devam edeceklerdir (Bıyıklı, 1989: 75). Cevap ve düzeltme kavramı, işte bu noktada önem kazanmaktadır.

5651 sayılı Kanunun 9. maddesinde 2014 yılında yapılan değişiklikle, cevap ve düzeltme hakkı kaldırılarak, mağdur kişiye yalnızca Kanunun önceki halinde de var olan sakıncalı içeriğin yayından çıkarılmasını talep etme seçeneği bırakılmış; ayrıca, hâkim kararıyla sakıncalı içeriğe erişim engeli getirilmesi gibi bir yeniliğe gidilmiştir. Oysaki cevap hakkı ile suç unsuru içeren yayına erişimin engellenmesi, birbirinin yerine geçebilecek haklar değil, ancak birbirini tamamlayan haklar olarak düşünülmelidir.

Yeniden belirtmek gerekirse, bir kişinin, şeref ve haysiyetine dokunan veyahut hakkında çıkan gerçeğe aykırı yayın için erişim engeli kararı aldırması, o kişinin savunma hakkını kullanıp kendini kamuya açıklamasına olanak sağlamayacaktır. Türkiye İstatistik Kurumu'na (TUİK) göre (<http://www.tuik.gov.tr>, 2019), bugün Türkiye'de on haneden sekizi internet erişimine sahiptir. İnternet kullanan bireylerin oranı ise yüzde 72,9'dur. Bu, oldukça yüksek bir orandır. Dolayısıyla, buradan halkın büyük çoğunluğunun internet gazetelerine erişim imkânı olduğunu söylemek mümkündür. Tıpkı geleneksel medyada olduğu gibi, internette de belli haber sitelerini her gün düzenli olarak takip eden okuyucular mevcuttur. Dolayısıyla, kişiler hakkında çıkan haksız ithamlara, kısa bir süre içerisinde verilecek cevaplar, internet gazetelerinin düzenli okuyucuları tarafından rahatlıkla görülebilecektir.

Şüphesiz ki, internetteki haber kaynaklarının fazlalığı ve sosyal medya gibi faktörler, mağdur kişilerin cevap haklarını farkı mecralarda kullanmasına da olanak sağlamaktadır. Ancak, her okuyucunun farklı kaynaklarda yayımlanan cevap ve düzeltme metinlerini

göreceğinin bir garantisi bulunmamaktadır. O nedenle, cevap metinlerinin ihlâlê konu olan mecrada yayınlanması en sağlıklı olmaktadır.

Cevap ve düzeltme hakkının kullanılmaması, mağdur kişilerin kişilik hakları bakımından problem teşkil etmekle birlikte, Liberal Kuramın altını çizdiği, toplumu oluşturan bireylerin “bilme hakkı”nı da engellemektedir. Mill (2015: 26), bir düşüncenin engellenmesinin, yaşayan kuşağa ve gelecek kuşaklara da zarar vereceğini belirtmektedir. Zira bu durumda, düşünce eğer doğru ise, insanlar yanlış olanı doğru olanla değiştirmek imkânından yoksun bırakılırlar; eğer yanlış ise, onlar, hemen hemen aynı derecede büyük bir yararı, yani hakikatin batıl ile çarpışması sonucunda onun daha açık anlaşılmasını, daha canlı bir etki bırakması fırsatını elden kaçırmış olurlar.

c) Anayasa Bakımından Değerlendirme

1982 Anayasasının 32. maddesi cevap ve düzeltme hakkını şu ifadeyle güvence altına almaktadır: “*Düzeltilme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.*” Maddenin ikinci fıkrasında ise, düzeltme ve cevabın yayınlanmaması halinde yargının en geç yedi gün içerisinde karar vereceği hususu hükme bağlanmaktadır.

Görüldüğü üzere, Anayasa, cevap ve düzeltme hakkının kanunla tanınması gerektiğini belirtirken bu hakkın doğması için “haysiyet ve şerefe dokunulması” ile “kişiler hakkında “gerçeğe aykırı yayınlar yapılması” olmak üzere iki temel koşul aramaktadır.

Kitle iletişim alanının farklı mecralarını düzenleyen kanunlarda Anayasanın öngördüğü biçimde cevap ve düzeltme hakkı tanınmış ve bu hakkın nasıl kullanılacağına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda, yazılı basın ve basılmış süresiz yayınları düzenleyen 5187 sayılı Basın Kanununun “Düzeltilme ve cevap” başlıklı 14. maddesi, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) yayınlarını düzenleyen 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununun (R.G. 14.11.1983 / Sayı: 18221) “Düzeltilme ve cevap hakkı” başlıklı 27. maddesi ile TRT ve özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarını düzenleyen 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun (R.G. 3.3.2011 / Sayı: 27863) “Düzeltilme ve cevap hakkı” başlıklı 18. maddesinde cevap ve düzeltme hakkına ve bu hakkın nasıl kullanılacağına etraflıca yer verilmiştir. Basın-yayınla ilgili Kanunların haricinde, Türk Medeni Kanununun (R.G. 8.12.2001 / Sayı: 24607) 24. ve 25. maddelerinde de kişilik haklarına yönelik saldırıların önlenmesiyle ilgili hükümler mevcuttur.

Şu haliyle, 5651 sayılı Kanun, Türkiye’de kitle iletişim alanını düzenleyen Kanunlar arasında cevap ve düzeltme hakkını güvence altına almayan tek düzenleme durumundadır. Kanaatimizce, bu durum kişisel bir hakkın kullanılmamasına yol açmanın yanı sıra Anayasanın 32. maddesi ile de çelişen bir durumdur. Zira Anayasa, bu hakkın kullanılmasını açık bir biçimde öngörmektedir.

d) Hukukta Normlar Hiyerarşisi Bakımından Değerlendirme

Cevap ve düzeltme hakkı bakımından internet hukukunda yaşanan diğer bir sorun da 5651 sayılı Kanunun 9. maddesi ile bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Yönetmelik hükmü arasındaki açık çelişkidir.

Cevap ve düzeltme hakkı 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinden 6.2.2014 tarihinde çıkarılmış olmasına rağmen bu Kanuna dayanılarak çıkarılan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (R.G. 30.11.2007 / Sayı: 26716) “İçeriğin Yayından Çıkarılması ve Cevap Hakkı” başlıklı 10. maddesi halen yürürlükte bulunmaktadır. Maddenin ilk fıkrasında şu hükme yer verilmektedir: “İçerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcıya, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcıya, internet ortamından veya bizzat başvurarak, kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabın bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı, kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde talebi yerine getirir. Bu süre zarfında talep yerine getirilmediği takdirde reddedilmiş sayılır”. Maddenin diğer fıkralarında ise, talebin reddedilmesi halinde izlenecek yargı yoluna değinilmektedir.

Yukarıda belirtilen ve halen yürürlükte bulunan Yönetmelik hükmü, 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinin değişiklikten önceki haliyle birebir aynı olmakla birlikte, değişiklikten sonraki haliyle açıkça çelişmektedir. Bu durum, hukukta normlar hiyerarşisine aykırılık teşkil etmektedir.

Hukukta, anayasanın önceliği düşüncesi, anayasa düşüncesinde var olan bir anlayıştır. Hukuk düzeninde böyle bir hiyerarşi sadece anayasa ve olağan hukuk normları ilişkisiyle sınırlı değildir. Olağan hukukun kendi içinde de, kanunların tüzüklere nazaran önceliği gibi bir hiyerarşi bulunmaktadır (Arsava, 2004: 3-4). Dolayısıyla, yönetmelik hükümlerinin de bir üst norm olan kanun hükümlerine uygun olması gerekmektedir.

Yönetmeliklerin kanun hükümlerine aykırı olamayacağı hususu, ayrıca Anayasada da belirtilmiştir: *Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler*” (m.124/1).

Kanaatimizce, 5651 sayılı Kanunun 9. maddesi ile bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Yönetmelik hükümleri arasındaki çelişki, cevap ve düzeltme hakkını kullanmak isteyen kişiler bakımından da yanıltıcılık arz etmektedir. Dolayısıyla, Yönetmelik hükümleri 5651 sayılı Kanunla uyumlu hale getirilmelidir.

e) Uygulamada Yaşanan Sorunlar Bakımından Değerlendirme

Yukarıdaki alt başlıklarda, 2014 yılında 5651 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle cevap ve düzeltme hakkının internet yayınları için kaldırılması hususu, çeşitli yönlerden etraflı biçimde tartışılmıştır. 2014 yılından günümüze kadar geçen süreçte yaşanan bazı örnekler bakıldığında, özellikle yargı mercileri ve mağdur kişilerin vekilleri tarafından Kanunda yapılan değişikliğin göz ardı edildiği veyahut “internet” ile “basın” mecralarının birbirine karıştırıldığı görülmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken ilk problem, 5187 sayılı Basın Kanunu ile 5651 sayılı internet Kanununun birbiri yerine ikame edilmesidir. 12 Ocak 2015 tarihinde Cumhuriyet Gazetesinin internet sayfasında yer alan cevap ve düzeltme metni, İstanbul Gaziosmanpaşa Sulh Ceza Hâkimliğinin kararıyla yayınlanmıştır.

Karar, 5187 sayılı Basın Kanununun cevap ve düzeltme hakkını düzenleyen 14. maddesine dayanılarak alınmıştır. Cumhuriyet Gazetesinin bir üst mahkemeye yaptığı itiraz ise reddedilmiştir (www.cumhuriyet.com.tr, 2015).

Bu konudaki diğer bir örnek ise bir internet gazetesi olan Gerçek Bandırma'nın 2 Temmuz 2018 tarihinde yaptığı yayın nedeniyle Eti Maden Şirketi tarafından gönderilen cevap ve düzeltme metni, Basın Kanununun 14. maddesine dayanılarak gerekçelendirilmiştir. Söz konusu metin, Gerçek Bandırma gazetesi tarafından yayınlanmıştır (http://www.gercekbandirma.com, 2018).

Bu kısmın ilk başlığında da belirtildiği üzere, basın ile internet birbirinden farklı mecralardır. Bir eserin Basın Kanunu tarafından korunabilmesi için, o eserin kâğıt, tekstil, cam, emaye vb. somut bir cismin üzerine basılmış olması gerekmektedir. İnternet yayınları ise dijital olduğundan, burada yayınlanan içeriklerin Basın Kanunu kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Buraya kadar olan kısımda görülebileceği üzere, cevap ve düzeltme, tarafımızca savunulan bir haktır. Ancak, internet gazeteleri bakımından bu hakkın kullanılmasının Basın Kanununa dayanılarak talep edilmesi, kanaatimizce hukukî değildir.

Diğer bir örnek de 23 Şubat 2018 tarihinde Milliyet Gazetesine Dokuz Eylül Üniversitesi Rektör Vekili tarafından gönderilen ve Gazetenin internet sayfasında da yayınlanan düzeltme metnidir. Bu metin de, 5187 sayılı Basın Kanununun 14. maddesi ile 5651 sayılı Kanunun kaldırılan 9. maddesine atıfta bulunularak gönderilmiştir (www.milliyet.com.tr, 2017).

Son örnek ise, haberler.com adlı internet gazetesinde 10 Temmuz 2018 yayınlanan cevap ve düzeltme metnidir. Mağdur olduğunu iddia eden taraf, 5651 sayılı Kanun gereğince ekte iletilen cevap ve düzeltme metninin, düzeltmeye konu yayının bulunduğu sayfa sütunlarda aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlanarak internet erişiminin engellenmesini talep etmiştir. Gazete de cevap metnini yayınlamıştır (https://www.haberler.com, 2018).

Yukarıdaki örnekte de, talep edilen ve yayınlanan cevap metni, 5651 sayılı Kanunda artık böyle bir hak bulunmadığı için hukukî değildir. Ancak, erişim engeli talebi Kanunda mevcuttur. Burada, farklı bir hususa da değinmek gerekmektedir. Talepte belirtilen, düzeltme metninin “düzeltmeye konu yayının bulunduğu sayfa sütunlarda aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlanması” hususu, 2014 yılında yapılan değişiklikten önce de 9. maddede yer alan bir ifade değildir. Hatta 5651 sayılı Kanunla çelişen ve halen yürürlükte bulunan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 10. maddesinde de böyle bir hak tanımlanmamıştır. Cevap ve düzeltme metninin, aynı sayfada, aynı sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlanması gerektiği Basın Kanununun 14. maddesinin birinci fıkrasında hükme bağlanmıştır. Bu örnekte, Basın Kanunu ile 5651 sayılı internet Kanununun birbirinin yerine konulduğu görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada, cevap ve düzeltme hakkının kişinin temel hak ve özgürlüklerinden biri olduğu ve dolayısıyla da tüm kitle iletişim araçlarında bu hakkın kullanılmasının hukukî olarak güvence altına alınması gerektiği savunulmuştur. Zira ifade özgürlüğü, ancak basın-yayın kuruluşlarına tanınan özgürlükler ile bu özgürlüklerin aşırı kullanımının dizginlenmesi arasında sağlıklı bir denge kurmasıyla sağlanabilir.

2007 yılında, Türkiye’de internet alanı 5651 sayılı Kanunla “ilk kez” düzenlenmiş olup cevap ve düzeltme hakkı da güvence altına alınmıştır. Bu dönemde, cevap metinlerinin internet gazetelerinin kolaylıkla görünen bir kısmında yedi gün boyunca yayınlanması öngörülmüş olup, yargı kararına rağmen cevap metinlerini yayınlamayanlar hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ancak, cevap ve düzeltme hakkının hangi koşullarda doğacağıının belirtilmemesi önemli bir noksanlık olmuştur.

5651 sayılı Kanunda 2014 yılında yapılan değişiklikle, cevap ve düzeltme hakkı kaldırılmış olup, tek seçenek olarak zaten Kanunun eski halinde de mevcut olan, sakıncalı içeriğe erişim engeli yaptırımı bırakılmıştır. Bu durum, beş kategori çerçevesinde incelenmiş ve yapılan değişiklik yerinde bulunmamıştır. İnternet gazetelerinin doğaları gereği “sürelî yayın” kategorisinde değerlendirilebileceği ve dolayısıyla da internetin cevap ve düzeltme metni yayınlamaya olanak tanıyan bir mecra olması, cevap ve düzeltme hakkının temel bir kişilik hakkı olması ve erişim engeli vb. yargı kararlarının bu hakkın yerine geçemeyeceği ve ayrıca cevap hakkının Anayasal bir hak olmasına rağmen 5651 sayılı Kanunun cevap ve düzeltme hakkını tanımayan tek kitle iletişim Kanunu olması, bu durumun temel gerekçelerini oluşturmaktadır.

Yukarıdaki gerekçelerin yanı sıra, 5651 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerin yol açtığı iki sorun daha mevcuttur. Bunlardan ilki, Kanunda yapılan değişikliğe rağmen Kanuna dayanılarak çıkarılan ve halen yürürlükte bulunan Yönetmelikte, “cevap ve düzeltme hakkı” korunmakta olup, bu durum hukukta normlar hiyerarşisine aykırılık teşkil etmektedir. Hukukta normlar hiyerarşisine göre, yönetmeliklerin bir üst norm olan kanunlara uygun olması gerekmektedir. Son olarak, Kanunda yapılan değişiklikten sonra uygulamada da birtakım sorunlar yaşandığı saptanmıştır. Bu sorunlar, yargı mercileri ve mağdur olduğunu iddia eden kişi ve kurumların vekilleri tarafından halen 5651 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan 9. maddesine atıfta bulunularak veya 5187 sayılı Basın Kanunu hükümlerini gerekçe göstererek internet gazetelerinde cevap hakkı talep edilmesidir. İnternet gazeteleri, basılmış eser olmadıklarından dolayı Basın Kanunu tarafından korunmamaktadır.

KAYNAKÇA

ALİYEV, Cabir: Çevrimiçi İfade Özgürlüğü Teorisi ve Hukuku, Liberte Yayınları, Ankara – 2018.

ARSAVA, A. Fusun: “Avrupa Anayasallaşma Sürecinde Primer Hukukta Normlar Hiyerarşisi”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt:1, Sayı:2 (Yaz 2004), s.1-24.

AZİZ, Aysel: İletişime Giriş, Aksu Kitabevi, İstanbul – 2008.

BIYIKLI, Hasan: Kitle Haberleşme Hukuku Ders Notları, Ankara – 1989.

CANKAYA, Özden/BATUR YAMANER, Melike: Kitle İletişim Özgürlüğü, Beta Yayınevi, İstanbul – 2012.

DÖNMEZER, Sulhi: Basın ve Hukuku, 4. Baskı, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul – 1976.

DÖNMEZER, Sulhi/BAYRAKTAR, Köksal: Basın Hukuku, 5. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul – 2013.

İÇEL, Kayıhan: Kitle İletişim Hukuku, 13. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul – 2018.

KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk, 4. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara – 2013.

MILL, John Stuart: Özgürlük Üzerine, Çev: Tuncay Türk, 4. Baskı, Roman Yayınları, İstanbul – 2015.

ONGUN, Coşkun: Yargı Kararları Işığında Medya Hukuku, Legal Kitapevi, İstanbul – 2010.

ÖZEK, Çetin: Türk Basın Hukuku, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayını, İstanbul – 1978.

SIEBERT, F.S. / PETERSON, T. / SCHRAMM, W.: Four Theories of the Press, University of Illionis Press, Urbana and Chicago – 1984.

İnternet Kaynakları

Açıklama ve Düzeltme Metni,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/183265/Aciklama_ve_duzeltme_metni.html,
 erişim tarihi: 21.5.2019.

Cevap ve Düzeltme Metnidir, <https://www.haberler.com/cevap-ve-duzeltme-metnidir-11034465-haberi/>, erişim tarihi: 20.05.2019.

Eti Maden'den Bandırma Gerçek Gazetesi Tekzip Metni,
<http://www.gercekbandirma.com/eti-madenden-bandirma-gercek-gazetesi-tekzip-metni>,
erişim tarihi: 20.05.2019.

Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2018:
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27819>, erişim tarihi: 20.5.2019.

Tekzip Metni, <http://www.milliyet.com.tr/tekzip-metni-gundem-2615236/>, erişim tarihi: 20.5.2019.

Mevzuat

1982 Anayasası (R.G. 9.11.1982 / Sayı: 17863).

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu (R.G. 14.11.1983 / Sayı: 18221).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (R.G. 8.12.2001 / Sayı: 24607).

5187 sayılı Basın Kanunu (R.G. 26.6.2004 / Sayı: 25504).

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (R.G. 23.5.2007 / Sayı: 26530).

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun (R.G. 3.3.2011 / Sayı: 27863).

İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (R.G. 30.11.2007 / Sayı: 26716).